

Београд, 18.1.2018. године

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
НАСТАВНО-НАУЧНО ВЕЋЕ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука, донетој на седници одржаној дана 21.12.2017. године, формирана је комисија за писање реферата о завршеној докторској дисертацији мр Јулије Д. Швоња, под насловом: „Значај управљања интелектуалним капиталом за развој међународних организација“. Чланови Комисије су:

- проф. др Весна Кнежевић Предић, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет политичких наука,
- проф. др Зоран Радивојевић, редовни професор, Универзитет у Нишу – Правни факултет, и
- проф. др Сања Данковић Степановић, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет политичких наука, ментор.

Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду следећи

ИЗВЕШТАЈ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Докторанткиња мр Јулија Швоња предала је завршену докторску дисертацију под насловом „Значај управљања интелектуалним капиталом за развој међународних организација“ 30.10.2017. године.

Биографија докторанткиње

Мр Јулија Швоња рођена је 8.5.1978. године у Загребу. Високо образовање стекла је на Економском факултету, Суботица - одељење у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду, смер: Маркетинг и Факултету за услужни бизнис, Сремска Каменица, Европски универзитет, Београд, смер: Менаџмент у туризму, хотелијерству и спорту.

Дипломски рад под називом „Стратегије и тактике пословног преговарања“ одбранила је са највишом оценом 2006. године на Факултету за услужни бизнис, Сремска Каменица, Европски универзитет, Београд,

Последипломске студије завршила је на Факултету за услужни бизнис, Сремска Каменица, Европски универзитет, Београд, као стипендиста истог. 2010. године стекла је звање магистра економских наука одбравивши, на смеру - Менаџмент у јавном сектору, магистарски рад под насловом „Управљање интелектуалним капиталом у малим услужним предузећима“ с највишом оценом. Остварена просечна оцена докторанткиње на магистарским студијама је 9,55.

Јулија Швоња је главни и одговорни уредник часописа „Пословни именик Босне и Херцеговине“, Телеком-БЛ, Бања Лука. Независни је едукатор за писање пројектних предлога за коришћење фондова Европске уније. Сарадник је у невладиним организацијама које подржавају обнову и развој повратничке српске националне заједнице у Републици Хрватској. Радно искуство Јулије Швоња обухвата и следећа ангажовања: 2002-2009, маркетинг менаџер, Медиа маркетинг д.о.о., Нови Сад; 2005-2006, сарадник за маркетинг и односе са јавношћу, Факултет за услужни бизнис, Ср. Каменица; 2009-2010, сарадник на развојном програму знања и управљању базама података знања, Телеком издавачки центар, огранак Нови Сад; 2013-данас, независни едукатор и тренер неформалног образовања.

Мр Јулија Швоња је до сада учествовала на четири међународна научна скупа где је као једини аутор објавила радове који се директно или индиректно тичу области интелектуалног капитала. Говори енглески језик, а служи се руским и италијанским језиком.

Области научног и стручног интересовања у којима је докторанткиња била ангажована указују да је остварила довољан степен теоријског сазнања, које ју је даље усмерило у правцу истраживања везаних за тему докторске дисертације.

Објављени радови

Докторанткиња мр Јулија Швоња је објавила четири рада. У бази података КОБИСС регистровани су следећи радови чији је једини аутор:

- Очување националног идентитета српске националне заједнице у Републици Хрватској кроз развој Европског друштва знања, *Српско-хрватски политички односи у XX веку - заштита идентитета*, 2014, Нови Сад, ИСБН 978-86-88983-09-9, с. 61-68 (референтни рад);
- Управљање знањем у функцији развоја еколошког менаџмента, *Конгрес „Екологија, здравље, рад, спорт“*, 2013, Бања Лука, ИСБН 978-99955-789-3-6, с. 625-632;
- Економске и социјалне перспективе српске националне заједнице настале приступањем Републике Хрватске у Европску унију, *Шести међународни научни скуп „Права националних мањина – борба против дискриминације“*, Голубић (Обровачки), 2015, ИСБН 978-86-88983-06-8, с. 151-164;
- Управљање развојем неформалног образовања српске националне мањине у Републици Хрватској као предуслов за регионални развој и побољшање квалитета живота свих држављана Републике Хрватске, *Пети међународни научни скуп „Српско-хрватски односи: рјешавање актуелних питања“*, Голубић (Обровачки), 2012, ИСБН 978-86-88983-03-7, с. 223-236.

У објављеним радовима релевантним за анализе у докторској дисертацији докторанткиња истражује могућности концептуалног развоја заснованих на управљању знањем, као и могућности изналажења развојних перспектива у друштвима знања заснованих на управљању интелектуалним капиталом.

Основни подаци о дисертацији

Наставно-научно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду одобрило је израду докторске дисертације мр Јулије Швоња под називом „Значај управљања интелектуалним капиталом за развој међународних организација“ на седници одржаној дана 9.9.2016. године. Веће научних области правно-економских наука Универзитета у Београду дало је сагласност на предлог теме на седници одржаној дана 20.9.2016. године.

Докторска дисертација Јулије Швоња има обим од 337 страна. Подељена је на десет целина: увод, осам глава и закључна разматрања, иза којих су наведени списак коришћене литературе, те списак слика, табела и графикана. Поред тога садржи биографију и пратеће изјаве аутора. Цитирани примарни и секундарни извори, који чине 351 фусноту, наведени су у списку литературе, која садржи 265 одредница (22 странице) на српском и енглеском језику.

Докторска дисертација урађена је у свему сагласно Упутству за формирање репозиторијума докторских дисертација, донетом од стране Сената Универзитета у Београду (14.12.2011).

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације „Значај управљања интелектуалним капиталом за развој међународних организација“ је анализа интелектуалног капитала као економске и правне категорије – најпре у супстанцијалном смислу, да би затим фокус био стављен на утврђивање функционалне везе између значаја његовим управљањем и економског развоја међународних организација, са посебним освртом на економске и монетарне међународне владине организације.

Полази се од генезе настанка самог концепта интелектуалног капитала, да би се потом анализирао однос између интелектуалног капитала и друштвено-економског развоја кроз индустријске револуције, како би се на крају посветила пажња анализи савременог друштва знања и отворених питања глобализације. У другом делу рада се прелази на детаљно анализирање постојећих елемената интелектуалног капитала у међународним организацијама и истражују се могућности нових начина њихове примене у савременим окружењима међународних организација.

Предмет је мултидисциплинарно профилисан са средиштем истраживања правно-економске тековине интелектуалног капитала, те на основу анализе истог се утврђују могућности за развој међународних организација. Кроз истраживање елемената интелектуалног капитала међународних организација и информационих технологија у служби подршке развоја интелектуалног капитала, те правно-политичких основа за развој,

указује се на важна и даље отворена питања за која неоспорно постоји потреба за даљим научним истраживањем.

Први део истраживања посвећен је моделима организационог управљања знањем, који опредељују начине коришћења истих за даље развојне стратегије система. Пажња је најпре указана глобалној перспективи развоја кроз значај управљања интелектуалним капиталом као својином за економски, политички и друштвени развој. Надаље, и са истим полазним тачкама се анализира развој међународних организација. У смислу посебног одређења, предмет истраживања је анализа интелектуалног капитала и утврђивање перформанси на којима се заснива развој. Препознавање и откривање развојних могућности међународних организација заснованих на систему управљања интелектуалним капиталом налазе се у средишту истраживања. Елементи интелектуалног капитала у међународним организацијама, те њихови ставови и развојне политике за изградњу организације која учи и која свој развој заснива на систему управљања знањем, користи се као референтни фактор у анализи општег предмета истраживања.

Други део истраживања посвећен је критичком посматрању коректности примене модела управљања знањем кроз прегледе организационих структура и односа у међународним владиним организацијама економског и монетарног профила. Представљен је концепт интелектуалне својине као правне тековине, која се даље анализира у функцији развоја организације, као надоградња препознатом и коришћеном интелектуалном капиталу. Комплексан систем управљања знањем, који се примењује у међународним организацијама, посматра се кроз различите развојне фазе, од самог настанка до потребе за новим ажурирањем података. Значајан део аргументације изнетих ставова у истраживању кандидаткиња поткрепљује анализом и наводима из оснивачких и других аката економских и монетарних међународних владиних организација, који обухватају и принципе самог развоја.

Посматрани утицаји интелектуалног капитала и технологије на економски раст у економским и монетарним међународним владиним организацијама кроз развојно компатибилно уређење њихових управних органа, отварају могућности за нове развојне стратегије међународних организација које би омогућиле раст, развој и ефикасност заснован на примени система управљања знањем.

Предмет истраживања примарно остаје у оквирима теоријских претпоставки економских, политичких и правних наука, те као резултат мултидисциплинарног аналитичког прегледа примарних писаних извора, заснованог на преплитању економско-теоријских, политичко-теоријских, правних, социолошких и информационо технолошких премиса - кандидаткиња утврђује елементе за успостављање нове парадигме управљања интелектуалним капиталом у међународним организацијама. Отворена потреба како организациона, тако и индивидуална, из угла запосленог радника, за препознавањем нових развојних могућности заснованих на интелектуалном капиталу кроз праћење савремених информационо-технолошких достигнућа и њихових примена у развојној функцији као и осталих фактора који се тичу развоја, као што су међуодноси и међуовисности управљачких структура, те развојних политика које они заговарају - доприноси да се најпре открију, а онда и анализирају дубљи, па и наоко скривени узроци одређених појава у области управљања интелектуалним капиталом. Овакви конструкти у теоријама интелектуалног капитала и међународних организација осветљавају нове развојне могућности засноване на организационом управљању интелектуалним капиталом.

Циљ дисертације је профилисање адекватног инструментарија елемената интелектуалног капитала који утичу на развој међународних организација кроз аналитичко-критички приступ у самом препознавању развојних могућности и политичко-пословних прилика, те развојних концепата као дела организационог планирања.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Хипотезе истраживања дефинисане су као општа (генерална) хипотеза и пет посебних хипотеза које произилазе из опште хипотезе.

Општа (генерална) хипотеза је да се резултатима истраживања докаже и потврди већа и сврсисходнија експлоатација интелектуалног капитала у функцији развоја, раста и повећања ефикасности рада међународних организација.

У доказивању ове хипотезе докторанткиња је развила систематски и логичан след хипотеза, чијим је потврђивањем представљена јасна и свеобухватна слика о управљању интелектуалним капиталом у међународним организацијама, као изузетно битним, а

истовремено недовољно истраженим за конципирање развојне политике међународних организација, засноване на интелектуалном капиталу.

Методом аналитичке дескрипције, користећи примарне изворе међународних финансијских владиних и невладиних организација, као и синтезом теоријских радова и дискусија о будућем развоју међународних организација заснованих на систему управљања знањем, докторанткиња је пружила довољно доказа који дају чврсту основу да се сматра да је главна хипотеза ове докторске дисертације потврђена.

Прва посебна хипотеза:

Интелектуални капитал је један од фактора који утиче на раст и развој међународних организација, те на основу адекватног управљања интелектуалним капиталом је могуће креирање успешних политика развоја.

Интелектуални капитал као економску, али и правну категорију је потребно препознавати, уважавати и анализирати као перспективан елемент развоја како друштва у целини, тако и међународне организације, те на плански и системски организован начин приступити управљању интелектуалним капиталом - што води предвиђању и остваривању раста и развоја. Већа и сврсисходнија експлоатација интелектуалног капитала настаје када се он препозна у организацији, те се крене са свесним и контролисаним управљањем његовим ресурсима, са циљем развоја и повећања ефикасности пословања у међународним организацијама. Примена оваквог приступа интелектуалном капиталу омогућава корекције у политици развоја, те је наведена хипотеза потврђена.

Друга посебна хипотеза:

Интелектуални капитал је најважнији капитал државе и организације.

Докторанткиња истиче да је тешко дати првенство неком облику капитала јер се, са једне стране, њихова супремација кроз историју смењивала, а са друге стране - XXI век је до сада обележен као “ера знања“ и чини се да указује првенство раније занемариваном концепту интелектуалног капитала. Без знања, односно интелектуалног капитала као прецизне форме знања, ни остали облици капитала се не би могли користити – разлог је који оправдава превасходност интелектуалном капиталу. Формирање националне свести о

значају и улози интелектуалног капитала у друштву задатак је који најпре припада држави. Отвореност влада земаља у развоју ка овом феномену није иста као и развијених земаља. Један од разлога за спорије усвајање овог концепта на националном нивоу је и нижи образовни ниво становништва у односу на развијене земље. Међународне организације су међу првима почеле са усвајањем свести о значају управљања интелектуалним капиталом и спровођењем истог кроз своје развојне планове, нацрте и стратегије. Имајући у виду аргументе докторанда, може се сматрати да је доказана и друга посебна хипотеза.

Трећа посебна хипотеза:

Инвестиције у људски капитал и технологију знатно доприносе будућем развоју друштва, што омогућава, и једним делом захтева, активно учешће савремене државе (односно владе) у изради образовних и истраживачко-развојних националних стратегија.

Националне владе утичу на креирање стратегија везаних за организацију, структуру, креирање легислативног оквира и инвестиције у образовање, а кроз различите облике њене одговорности да гарантује становништву прилике за рад кроз макроекономску и политичку стабилност. Инвестиције у људски капитал, по економском закону, утичу на повећање прихода, а самим тим и на потрошњу. То се постиже успостављањем стабилног и доследног економског система и здравих макроекономских оквира, а на микроекономском нивоу кроз унапређење опште способности привреде. Због глобалног карактера овог питања, поред националних интервенција, неопходна је и сарадња националних влада, међународних институција и цивилног сектора. Решења закона о заштити интелектуалне својине, ефикасан процес који подстиче инвестиције, те ефикасан финансијски сектор који ће инвестирати у истраживање и развој - представљају националне интервенције које ће позитивно утицати на стварање окружења повољног за економски развој, што све, исцрпно анализирано у дисертацији, потврђује наведену хипотезу.

Четврта посебна хипотеза:

Неопходан услов за постизање раста и развоја у међународним организацијама је стратегијско управљање интелектуалним капиталом.

Међународне организације унапређују свој рад и кроз специфичан фактор који није иманентан осталим облицима организација, а то је остварен степен развоја заснован на управљању интелектуалним капиталом земаља на чијој територији делују (односно, земаља чланица у случају међународних владиних организација). Стратегијско-пословно позиционирање међународних организација остварује се кроз управљање интелектуалним капиталом организације, као и кроз успешне националне развојне стратегије земаља где организације остварују своје деловање. За постизање стабилног раста и развоја, неопходна је реверзибилна сарадња између научних институција и привреде, националних инвестиција у истраживање и развој, заштита интелектуалне својине и развој приватних развојних институција, те осталих интервенција функционалне државе у сферама управљања знањем као и интелектуалним капиталом. Због комплексности свих фактора који утичу на развој, те неочекиваних економских и политичких промена које су све учесталије у савременом добу, и најзад услед недовољне научне истражености феномена интелектуалног капитала, четврта посебна хипотеза се прихвата са отвореном суспекцијом на апсолутну успешност исте у пракси.

Пета посебна хипотеза:

Усвајање стратегија заснованих на интелектуалном капиталу на националном нивоу доприноси развоју међународних организација.

Експлоатацијом националних економских потенцијала и изградом и применом националних стратегија заснованих на интелектуалном капиталу, савремена функционална држава преко својих извршних тела може усмерити развој високог образовања, самим тим и интелектуалног капитала, и на тај начин креирати услове за економски раст. Развијене земље многе своје националне стратегије, као што су стратегија о националној конкурентности или стратегија о привредном развоју, заснивају управо на интелектуалном капиталу. Последња посебна хипотеза је прихваћена с образложењем да уколико је држава у којој делује међународна невладина организација, или држава чланица у примеру међународних владиних организација, усвојила националне стратегије које су засноване на интелектуалном капиталу, онда се претпоставља да држава располаже потребним потенцијалима за спровеђење истих, те као таква је оспособљена за спровођење програма и пословних активности међународних организација, што

реверзибилно индицира на елементе развојних промена које могу утицати на развој њихових пословних политика.

4. Кратак опис садржаја докторске дисертације

Докторанткиња је формирала адекватну структуру докторске дисертације којом покрива основна питања, успоставља хипотезе на којима почива рад и долази до одговарајућих закључака. Поред уводног дела и закључних разматрања, дисертација укључује осам глава које представљају заокружене и међусобно логички повезане тематске целине.

У *Уводном делу* дисертације (стр. 1-6) дата су претходна појашњења везана за предмет, хипотезе, теоријске и практичне циљеве истраживања, као и приказ методолошке апаратуре која се користи у раду. Уз све то наведен је кратак садржински опис истраживања по поглављима.

У другом делу рада под насловом *Друштво знања* (стр. 7-41) презентовани су и разматрани теоријски приступи и концепти теорије економије знања. Представљајући историјску перспективу интелектуалног капитала кроз различите периоде, као и кроз индустријске револуције, све до идеја савремених мислиоца XXI века, докторанткиња даје исцрпан и свеобухватан преглед различитих концепата знања у систему друштва знања. У овом поглављу су анализирани сами корени интелектуалног капитала кроз историју и утицаји на савремен развој, у циљу установљења његовог места и одлика битне посебности у савременој науци. Историјски преглед стварања друштва знања, као и различити осврти на концепт друштва знања и економских парадигми, кроз тумачења економије засноване на знању, чине кључни део овог поглавља. Економија под индустријским капитализмом и начини вредновања знања као реализације интелектуалног капитала, следећи су препознати битни фактори у овом делу рада, приказани са освртом на утицаје глобализације на развој друштва знања.

Трећи део дисертације под насловом *Међународне финансијске организације – у корак с ером знања* (стр. 42-79) даје приказ и анализу битних одлика међународних организација, у циљу спознаје њихових специфичности условљених посебностима настанка и развоја. Поглавље започиње анализом Мултилатералне агенције за

гарантовање инвестиција. Следи преглед Банке за међународне обрачуне и Бретонвудских институција. Кандидаткиња је дала приказ активности којима Банка за међународне обрачуне постиже унапређивање међународне монетарне кооперације, као и модалитета услова пружања банкарских услуга централним банкама, те указује на значај истраживачких достигнућа Банке која се остварују у Центру за монетарна и економска истраживања. Преко анализе улоге Банке за међународне обрачуне као агента и гаранта при извршењу разних међународних финансијских аранжмана, тематски се прелази на део поглавља који се тиче Групе Светске банке. Међународни монетарни фонд као светска монетарна институција посматра се у функцији тржишног интервенисања монета и финансијским помоћима за превазилажење макроекономских неравнотежа држава чланица, али и као учешћа организације која инвестира у интелектуални капитал и његово управљање у организацији. Докторанткиња је истраживачку пажњу посветила и Међународној банци за обнову и развој, Међународној организацији за развој и Међународној финансијској корпорацији. Од регионалних финансијских институција анализом су обухваћене: Европска инвестициона банка, Европска банка за обнову и развој и Развојна банка Савета Европе.

Четврти део дисертације под насловом *Управљање знањем у међународним организацијама* (стр. 80-118) представља модел организације која учи. Пажња се посвећује препознавању развојних организационих могућности заснованих на управљању интелектуалним капиталом, у циљу изградње стратегијске конструкције управљања интелектуалним капиталом у међународним организацијама. Анализира се и аргументује креирање и функционисање система менаџмента знања у међународним организацијама, који чини кључни ресурс организације за развој заснован на интелектуалном капиталу. Систем менаџмента знања се детаљно сагледава у овом поглављу - од појмовног утемељења, преко сложене структуре и интерних функционалних веза, до израде и примене стратегија. Даље се даје преглед животног циклуса менаџмента знања кроз фазе стварања, освајања, чувања, дељења и примене знања. База података представља неопходан део система менаџмента знања, те су у овом поглављу обухваћене и фазе креирања базе знања. На све то надовезују се средства за имплементацију менаџмента знања, која се посматрају у фазама освајања и стварања знања, евалуације и чувања знања.

Са тим се закружује целина коју је докторанткиња успешно аналитички обухватила и изложила.

У петом делу дисертације под насловом *Управљање људским капиталом у међународним организацијама* (стр. 119-156), анализиран је људски капитал са више битних аспеката, од појединца као запосленог члана организације, до целокупног система управљања кроз стратегијске мапе, што је за даље доказивање хипотеза омогућило препознавање организационих елемената за развој организације. Посебно, перспективе развоја људског капитала у Републици Србији приказане су кроз економске параметре раста и развоја. Најзначајнији концепти који утичу на понашање у организацији, као и нивои организационог понашања, сагледани су и анализирани као део управљања људским ресурсима. Поред организационог понашања, анализом је обухваћена и организациона култура, а посебно модалитети утицаја у оквирима међународних организација. Објашњење утицаја управљања знањем на економски раст и специфичности каузалне везе између унапређења људског капитала и економског раста у склопу развоја међународних организација дати су кроз анализу следећих моделе раста: Солоу-Свонов модел, Коб-Дагласову функцију, Менкју, Ромер и Вејл модел, Лукасов модел и Нелсон и Фелпс модел.

Шести део рада под називом *Интелектуални капитал* (стр. 157-195), садржи анализу интелектуалног капитала као самосталне целине, кроз основне елементе и процесе његовог стварања, који се аутохтоно препознаје у организационим системима развојних политика међународних организација. Посебна пажња посвећена је појму и значају интелектуалног капитала, његовим кључним елементима и њиховим карактеристикама. Прецизно утемељене класификације интелектуалног капитала омогућавају препознавање могућности за развој, које се кроз одговарајуће тактике и стратегије могу користити у организационим системима знања. Активни процес стварања вредности кроз управљање интелектуалним капиталом представљен је према кључним организационим јединицама, односно њиховим активностима. Мерење ефеката интелектуалног капитала у савременој економији знања показује висок степен одступања између очекиваних и постигнутих резултата, а у дисертацији се кроз свеобухватно

сагледавање проблематике указује на тачке „уског грла“ у креирању организационе политике развоја засноване на интелектуалном капиталу.

У седмом делу дисертације која носи назив *Интелектуална својина* (стр. 196-245) представљени су најважнији предмети заштите права интелектуалне својине . У овом делу се долази до одговора на питање о улози права заштите интелектуалне својине у управљању знањем и његових веза са развојем заснованим на знању. Важност интелектуалног власништва за унапређење менаџмента знања докторанткиња расветљава кроз анализу теоријских, али и практичних система управљања знањем, те препознаје могућности утицаја на развојне функције међународних организација заснованих на знању која су утемељена на коришћењу права интелектуалне својине. У овом сегменту рада, са посебном пажњом се анализира програм рада Светске организације за интелектуалну својину. У домену кључних аспеката који су битни за допринос теми, указано је и на значај права конкуренције, заштите од нелојалне конкуренције и сузбијања неовлашћеног коришћења предмета интелектуалног власништва.

У осмој глави дисертације под насловом *Правна природа и регулисање управљачке структуре и односа у међународним владиним организацијама* (стр. 246-270), разматрају се: правна природа, регулисање управљачке структуре и односи, на узорку монетарних и финансијских економских међународних владиних организација. На основу анализе битних елемената управљачке структуре наведених међународних владиних организација, те међуодноса органа управљачких структура, утврђене су могућности за развојне перспективе интелектуалног капитала у економским, монетарним и финансијским међународним владиним организацијама, што индукује исто и код осталих међународних организација. Садржаји који су истражени у циљу доприноса успостављању директне корелативне везе између значаја управљања интелектуалним капиталом и развоја међународних организација у овом поглављу су: управљачки менаџмент у међународним владиним организацијама, начини избора чланова управљачког менаџмента на репрезентативном узорку, облици и разлози престанка њихових функција, као и питања овлашћења и међуодноса органа управљања.

Девета глава дисертације под називом *Стратегије управљања интелектуалним капиталом у међународним организацијама* (стр. 271-299) даје приказ перспектива

развоја интелектуалног капитала у међународним организацијама и анализира развојне стратегије и доприносе истраживања управно-развојним стратегијама заснованим на интелектуалном капиталу. Развојне перспективе и доприноси истраживања посматрају се у својим најчећим појавним облицима у управно-развојним стратегијама организација заснованим на интелектуалном капиталу. У овом сегменту рада су се изнова отворила питања која проширују хоризонте традиционалних становишта стратегијског менаџмента кроз имплементацију елемената менаџмента знања који се приказује кроз конкретне развојне матрице. Указано је на битне елементе креирања интегралне слике доприноса истраживања стратегијама управљања интелектуалним капиталом.

Закључна разматрања чине десету главу дисертације (стр. 300-306) и у њима се на основу резултата до којих се дошло током истраживања потврђује најпре општа хипотеза, а онда, било делимично или у потпуности, и посебне хипотезе постављене на почетку истраживања.

5. Методе које су примењене у истраживању

У процесу израде докторске дисертације докторанткиња се превасходно ослања на теоријске и методолошке принципе који су уобичајени у политичкој науци. Предмет и циљ истраживања определили су конкретне методе које су примењене у раду. Приликом избора одговарајућих метода кандидаткиња је посебну пажњу посветила односу између теоријских сазнања и практично применљивих решења. Стога је за потребе анализе и тумачење теоријских приступа у феномену интелектуалног капитала коришћен дескриптивни и компаративно-историјски метод. Поред метода индукције и дедукције, у значајној мери је коришћен и метод компарације. Сprovedена је упоредна анализа одговарајућих индикатора и показатеља интелектуалног капитала, као и самог модела управљања интелектуалним капиталом. За рашчлањивање, класификацију и поређење показатеља интелектуалног капитала у међународним организацијама коришћени су математичко-аналитички поступци, као и табеларни прикази.

Приликом обраде теме докторске дисертације докторанткиња се првенствено ослања на релевантну страну литературу. Коришћени су научни радови еминентних аутора, који се баве анализираном проблематиком са теоријског и емпиријског аспекта.

Посебно се истучу коришћени налази оригиналних научних чланака објављених у новије време. За проучавање наведене литературе коришћени су методи анализе и синтезе, нарочито за приказивање резултата до сада примењиваних истраживања.

За приказивање пословања међународних организација, прикупљени су неопходни подаци из уобичајених званичних извора и статистичких извештаја, како домаћих тако и иностраних. Применом аналитичких метода ти подаци су класификовани и интерпретирани, те су уочени и анализирани одговарајући показатељи.

6. Остварени резултати и научни допринос

Докторска дисертација: „Значај управљања интелектуалним капиталом за развој међународних организација“ представља оригиналан рад докторанткиње мр Јулије Швоња у научној међународно-правној области.

У овој докторској дисертацији потврђене су постављене хипотезе истраживања. Докторанткиња је представила теоријске основе управљања интелектуалним капиталом, његов развој и кризе, као и покушаје даљег дефинисања праваца развоја међународних организација кроз примену овог концепта. Реч је о сложеној материји интелектуалног капитала који представља фактор развоја свих организационих облика, па и друштва у целини. Имајући у виду управо сложеност организационог система управљања знањем, докторанткиња настоји да открије тенденције његовог даљег развоја из реформског потенцијала интелектуалног капитала који је већ организационо присутан, као и из могућих алтернативних, неформалних облика знања.

Научни допринос докторске дисертације састоји се у научној експликацији одрживости концепта управљања интелектуалним капиталом у организационим моделима међународних организација. Дисертација даје систематски и свеобухватан приказ релевантних налаза свих елемената интелектуалног капитала, афирмишући сам концепт управљања интелектуалним капиталом.

Даљи научни допринос истраживања састоји се у анализирању модела система управљања знањем са становишта његове еволутивне адаптабилности и адекватности на промене које доноси сам процес организовања и коришћења интелектуалног капитала у

међународним владиним организацијама. Анализа укључује и дубље економске и политичке процесе у којима функционише хијерархијска структура међународних организација, као и међуодносе са земљама чланицама у случају међународних владиних организација. Управљање интелектуалним капиталом кроз јединствен и сложен систем управљања знањем, који је за сваку међународну организацију јединствен, централни је сегмент дисертације. Истраживање потврђује да је за изградњу ефикасног система потребно да организација успешно прође кроз све фазе животног циклуса управљања знањем. Оперативан систем управљања знањем захтева одређену организациону културу, те спознају функционисања самог система, а уколико се битни организациони предуслови не испуне, није загарантовано да ће доћи до очекиване стопе поврата инвестиције.

Докторанткиња мр. Јулија Швоња је показала да влада теоријским апаратом и да познаје методолошке захтеве истраживања комплексног предмета докторске дисертације. У дефинисању предмета истраживања она показује познавање теорија интелектуалног капитала, система управљања знањем и функционисања међународних организација са аспекта економско-политичког развоја. Анализирајући наводе теорија управљачких система заснованих на интелектуалном капиталу, докторанткиња указује на могућности флексибилности имплементације организационог система управљања знањем. Надаље, приказују се и додирне тачке са осталим управљачким моделима класичне економске теорије. У дисертацији су детаљно и систематично приказани и објашњени разноврсни модели управљања интелектуалним капиталом, уз посебно указивање на показатеље који директно утичу на развој међународних организација.

Докторанткиња даје образложене предлоге праваца у којима треба очекивати кретање истраживања у будућности, истичући посебно значај креирања продуктивних стратегија управљања интелектуалним капиталом у међународним организацијама.

У раду се афирмише став да управљање интелектуалним капиталом у међународним организацијама води ка новим облицима развоја, кроз израду и имплементацију пословне политике засноване на управљању интелектуалним капиталом, а реализоване кроз стратегијско планирање. Иако је овај принцип у начелу прихваћен и коришћен у међународним организацијама, у пракси је могућ и скептичан приступ када је у питању економски просперитет кроз однос инвестиција и њиховог поврата, уколико се

ослања само на систем управљања знањем без имплементације организационе свести о потреби за управљањем знањем. Стога, анализа значаја управљања интелектуалног капитала за развој међународних организација обухватила је анализу по више критеријума и закључивање по више научно утемељених индикатора.

У анализи предмета истраживања, докторанткиња показује познавање теорија на којима је засновано друштво знања, теорија управљања знањем и интелектуалним капиталом у међународним организацијама, те са посебном пажњом испитује стратегијске принципе неопходне за успешну имплементацију система управљања знањем. На основу спроведене анализе, потврђена је теза да је управљање интелектуалним капиталом у међународним организацијама одговорно за њихов развој, те да као такво заузима значајно место у политици управљања организацијом. Докторска дисертација представља допринос савременој теорији интелектуалног капитала, отварајући нове аспекте његовог посматрања и примене.

Посебан допринос дисертације садржан је у сагледавању достигнутог степена управљања интелектуалним капиталом у Републици Србији, те критичкој анализи развоја заснованог на интелектуалном капиталу, као и националних и интернационалних стратегија заснованих на интелектуалном капиталу.

Поред научног доприноса, ова докторска дисертација пружа основ за практично разумевање процеса система управљања знањем, његову успешну имплементацију у организацију, као и утицај националних политика на феномен интелектуалног капитала.

Текст докторске дисертације је стилски уједначен и писан је јасно и разумљиво, тако да су сложени теоријски проблеми исказани на приступачан начин. Анализе у емпиријским главама дисертације су детаљне и опширне јер је докторанткиња илустровала своје ставове великим бројем података, али то се то узима као квалитет дисертације, пошто је допринело јаснијем профилисању и подржавању закључних ставова.

7. Закључак

На основу претходно изнетог, Комисија констатује да је докторска дисертација докторанткиње мр Јулије Швоња под насловом „Значај управљања интелектуалним капиталом за развој међународних организација“, самостално и оригинално научно дело и да је у свему урађена у складу са пријавом коју је одобрило Наставно-научно веће Факултета политичких наука, а потврдило Веће научних области правно-економских наука Универзитета у Београду.

Комисија сматра да су се стекли услови за јавну одбрану докторске дисертације и предлаже Већу да исту одобри.

Комисија:

проф. др Весна Кнежевић Предић

проф. др Зоран Радивојевић

проф. др Сања Данковић Степановић